

~~Ino. A. 65.805~~

~~An. 15788.~~

3284110

Invățăminte trase din campania 1913

ASUPRA

Serviciului de intendență în comandamente

ȘI

Lichidării rechizițiunilor

1291

Motto

Cununa de spini este singurul dar în viață al martirilor.

De veacuri și prin veacuri martirii au fost și vor fi roadele adevărului, dreptății și credinții lor mărturisite. Pe ei se realizează progresul și civilizația dând pilda binelui și muncii neprihănite. Isbeliștile soartei nu fac de cât să-i înalțe și mai mult în fața viitorului, singurul care stăpânește deapururi omenirea.

Intrecerea în fapte bune, la temelia căroră stau adevărul, dreptatea și credința, trebuie să stăpânească orice suflet dornic de mărirea și gloria neamului său.

21262

~~15788~~

355.6 (498) "1913"

EXTRAS DIN REVISTA ARTILERIEI

BUCUREȘTI

Institutul de Arte Grafice „TIPOGRAFIA ROMANEASCA“

No. 14, STRADA IZVOR, No. 14

1915

CENTRALA UNIVERSITARA
BUCURESTI
15788

PC43/26

BIBLIOTECA
Cota 15788
Inventar 21262

1956

1961

D

DE ACELAȘ AUTOR:

	Prețul
Spicuri (culegeri din englezește) 1899	1.50
Femea și Notițe biografice 1901	1.—
Jubileul de 25 ani al proclamării Independenței 1902	1.—
Din Sferi senine 1904	1.—
Extras adnotat și prelucrat după legea asupra timbrului și înregistrării cu ultimele modificări din 1906	1.—
Mijloacele și dispozițiunile ce au slujit la hrănirea trupelor în războiul Ruso-Japonez 1904—1905, din Extremul Orient, 1908	2.50
Nuvele Alese de Edgar Allan Poe 1912	1.—

B.C.U. Bucuresti

C21262

Serviciul de intendență în comandamente

Campania anului 1913 a scos la iveală multe neajunsuri de organizare ale diferitelor servicii. Și deși până aci se scrisese și se ceruse tămăduirea relex și împlinirea lipsurilor, bine cunoscute încă de mult, totuși lumea eră coprinsă de inerție, fiind stăpânită de satisfacerea intereselor nemediate. A trebuit să vină 1913 pentru a ne trezi prin sgu-duri puternice și a smulge zăbranicul depe ochi și a ne îndreptă pe calea cea bună.

E firesc ca la lumina evenimentelor să se dospească ideile impuse de dorința de a împlini cât mai repede și cât mai bine toate neajunsurile, pentru ca serviciile să fie astfel pregătite, încât, într'o atare împrejurare, să funcționeze în cele mai bune condiții posibile.

De aceea cred că orice contribuție va putea aduce o lumină și va ajuta măcar cu un grăunte la închegarea serviciilor de intendență, pentru a corespunde desvoltării la care a ajuns oștirea și a conlucra la înfăptuirea idealului: Siguranța neamului a tronului și mărirea țării.

Intre chestiile militare, a căror rezolvire nu mai poate dăinui, sunt și: organizarea serviciului de intendență, de aprovizionare la corpuri, de subsistență, cum și simplificarea scriptelor și descentralizarea.

Indrituit de experiența dobândită în serviciul de intendență al diviziei și întemeiat pe cele constatate în timpul mobilizării campaniei și demobilizării, îmi propun a trată pe cât îmi va fi cu putință, în mod succiente, despre neajunsurile întâmpinate în executarea diferitelor servicii, cauzele căror se datoresc și felul cum mă încumet a crede că s'ar putea îndreptă, pentru ca serviciile, enumerate mai sus, să poată corespunde cât mai bine meniri lor.

Organizarea serviciului de intendență ¹⁾

a) La corpul de armată

Cu punerea în aplicare a bugetului pe exercițiul 1913/14, adică în ajunul campaniei — care ne ținușe încordați mai bine de 8 luni — s'a înzestrat corpul de armată cu serviciul de intendență, care se desființase în 1910, fără a lăsa măcar vreo urmă în comandament, deși toate regulamentele militare prevedeau acest serviciu. Cu un cuvânt se extirpase un serviciu, după cum un chirurg, obsedat poate de ideea însănătoșirii, ar extirpa stomacul bolnav a unui individ.

Nu cunoaștem considerațiile cari ar fi putut îndritui extirparea acestui organ a cărui utilitate nu se documentase. Și dacă cumva ar fi fost spiritul de descentralizare, atunci eră nevoie de a se fi continuat pe calea începută. Răul s'au văzut abia în toiul fierberii — la sclipirea în lumină a tăiușului săbiei și vuetul Balcanului — când bugetul hărăzește pentru acest serviciu : un ofițer superior de intendență și unul inferior de administrație.

Ce putea face acest personal, într'un serviciu fără temelie din trecut, în momentele acelea de enervare și în scurtul timp de circa 2 luni, redus și acesta prin termenele îngăduite de ordine și regulamente pentru a se prezentă la nouele servicii.

Astfel, decretul de mobilizare a prins serviciul de intendență, în fașă, la marele comandament. Personalul abia avusese timp să ia cunoștință de instrucțiile de mobilizare, iar nu să se mai poată ocupa de organizarea coloanelor de subsistență, brutăriile de campanie, parcuri de vite, sau să satisfacă diferite nevoi de subsistență, echipament, fonduri, etc., ori să dea relațiile ce i se cerea de treptele ierarhice superioare, cum și îndrumările ce se așteptă de corpur.

Numai acel care a luat parte, sau a asistat în acele grele

¹⁾ Raportul No. 8/9260 din 11 Iulie 1914 rezultat al ordinului No. 10 din 12 Mai 1914 al S. S. M. al Int.

momente, își va putea da seama cât de nenorocită eră situația acestui serviciu, care, sprijinit de oricâte argumente fundate, totuși nu se va putea îndeajuns învedera.

Că acest serviciu trebuie să aibă personal îndeajuns, este netăgăduit, pentru ca în caz de mobilizare să poată urma atât partea activă, cât și să rămână și la partea sedentară câte un serviciu constituit și în curent cu toate cunoștințele și nevoile. Procedându-se astfel, se va putea împestrița și și cu ofițeri de rezervă pentru a putea face față diferitelor cerințe; în plus, s'ar asigura la demobilizare continuarea serviciului, fără sdruncinări adânci, cari opresc în loc mersul lucrărilor, după cum campania din 1913 ne-a dat pilda învederată.

Propunere. — Serviciul de intendență al corpului de armată trebuie să fie înzestrat, în vederea satisfacerii îndoiturii scop arătat, cu: 2 ofițeri superiori de intendență, ajutați de doi ofițeri inferiori de intendență, un administrator și un personal inferior suficient — admitând starea de organizare actuală, cu începutul de descentralizare, care trebuie continuat.

b) La divizie

Fiecare divizie avea în 1913:

- 2 ofițeri superiori de intendență;
- 2 sau 3 intendenți căpitani — după cum divizia avea sau nu verificarea și supravegherea administrativă a corpurilor și serviciilor neîndivizionate;
- 2 funcționari civili, afară de divizia 4-a cărei i se dă 5;
- 3 subofițeri de administrație.

Cu acest personal, din care cea mai mare parte abia se prezentase pe la începutul lunii maiu, serviciul intendenței diviziei a 2-a trebuia să facă verificarea și supravegherea administrativă a 33 corpurilor și servicii, aprovizionarea a 4 garnizoane, din cari una — Craiova — ce vine în al 2-lea rând după București, cum și;

1. Să aducă la îndeplinire instrucțiunile date în aprilie 1913,

asupra aprovizionării și expedierii trenurilor cu provizii din garnizoanele de mobilizare pe zona de adunare;

2. Să facă verificare și încheierea gestiunilor în bani și în materii pe exercițiul ce expirase, — legea de organizare a Inaltei Curți de conturi, cum și cea contabilității publice a Statului, impunând anumite termene cu sancțiune, nu îngăduie amânări;

8. Să stabilească și ordonanțe drepturile corpurilor și serviciilor, cari nu pot de asemenea așteptă, fără a zădărnici mersul regulat al serviciului — banul fiind nervul principal;

4. Să satisfacă aprovizionări de lemne, cum și toate cererile, atât superioare cât și ale corpurilor, referitoare la economia domestică a oamenilor și animalelor, cari trebuie toate împlinite la vreme; altfel se restrânge în mod dureros asupra altor lucrări.

Și când toate acestea trebuie împlinite — sub povara responsabilității morale și materiale — se pune întrebarea: căror îndatoriri trebuie să se dea precădere? Unele te pun rău în ochii șefilor, iar altele îți smulge din hrana zilnică. Și într'un caz și într'altul situația îți e atinsă și cu ea independența se năruiește.

Cum se vede, nu este așa ușor a vorbi și a lucra conștient și conștiincios. Și poate acestei cauze se datoresc neajunsurile de cari mulți se plâng. Indreaptarea nu va veni decât dându-se mijloacele necesare, căci altfel istovirea unora, înainte de vreme, este neînlăturabilă, căci silința, zelul și abnegația, de multe ori zdrobesc nu numai pe individ, dar izbesc familii și zdruncină societatea și chiar oștiria, care aruncă la mal ca și marea, copul întunecat în valurile vieții.

Dacă se ține seamă de situația arătată, ce există tocmai când furtuna împingea norii purtători ai destinului și gloriei neamului din vârfurile Balcanilor în spre plaiurile Carpaților, atunci se va vedeă când și cum se puteau înfăptui lucrările de mobilizare cari erau cerute până la 1 maiu 1913.

Cu toate acestea, lucrându-se fără preget, în afară de orele de lucru și făcând zilele de repaos zile de lucru, — deși ordine și decizii în vederea economiei fizice oprea

aceasta — s'a ajuns ca între 1—19 iunie totul să fie gata : ordine pentru trimiteri de gărzi și echipe de corvoadă pentru trenurile de aprovizionare, depozitul de furaj, manutanță, pentru strângerea cumpărăturilor și rechizițiilor, hotărându-li-se ora și locul unde să se afle. S'a numit delegați pentru însoțirea trenurilor de aprovizionare pe zona de adunare. S'a cerut prefecturii poliției ca în timp de 6 ore dela data intrării în vigoare a decretului de mobilizare, să pună la dispoziția delegatului diviziei: camioanele morarilor, cum și care și căruțe de rechiziție și să ia măsuri în cazul că va fi zi de sărbătoare legală, să se țină toate magazinele deschise. Iar până se se poată forma echipele de transport, s'a ordonat ca trupele călări să trimită furgoanele odată cu decretarea mobilizării, pentru a începe căratul subsistențelor spre a asigura pornirea primului tren de aprovizionare la vreme.

S'a mai repartizat pe corpuri: brutăriile, băcăniile și magazinele cu diferite articole de cari armata avea nevoie.

Neapărat că toate acestea se întemeiază pe studii și cercetări, cari cer nu numai oameni cu cunoștințe, dar și conștiințioși și cu tact, în afară de munca și timpul ce trebuie date neprecupețit.

Abia fusese terminate aceste lucrări, când primul aversiment al mobilizării sosi: tabelele de trenurile de aprovizionare ce trebuia încărcate și expediate pe zona de adunare, cu începere din ziua 2-a a mobilizării și până în ziua 8-a, atât de partea constituită a diviziilor și garnizoanelor, cât și de partea sedentară a lor, cari au atras după sine alte lucrări grabnice ce s'au înlănțuit, fără zăbavă, cu operațiile de cumpărături, transporturi și expedieri, ca urmare a decretului de mobilizare din 20 iunie cari, intră în vigoara la 23 iunie.

În vaerul acela, lipsit și de personal care, după cum am arătat, avea și diferite însărcinări, de unde a și pornit la noua destinație — când sângele rece nu mai stăpânea pe nimeni, unii fiind coprinși de griji, alții de entusiasm trebuia să se facă:

Primirea trăsurilor de rechiziții;

Încărcarea în saci a grăunțelor, transportarea lor la rampă—3 km. departe de depozit, atât a grăunțelor cât și a fânului;

Cumpărarea diferiter subsistențe prevăzute pe tabelele trenurilor de aprovizionare și transportarea lor la gară;

Formarea trenurilor și încărcarea lor cu sute de mii de kgr., în cel mult 20 ore libere.

Și tot în acelaș timp mai trebuiă să se deă fonduri, mandate, ordine, instrucții, echipament, etc., etc., cum și să se reaprovizioneze depozitele cu faină, grăunțe și fân pentru garnizoană.

Când peste tot eră nevoie de îndrumare, de instrucții, de supraveghere, de ordine, de cumpărături și satisfacerea atâtor și atâtor cerințe, mijloacele prevăzute de instrucțiile de mobilizare, — *comisia compusă din intendentul șef al diviziei, un ofițer de intenđență de rezervă din garnizoană și un delegat al comandamentului*, — erau sintetizate într'o singură persoană: șeful serviciului.

Aci este locul a pune în evidență, că dacă serviciul intenđenței s'ar fi mărgit numai a da ordine și a dirijă, cu siguranță că ruajul serviciului ar fi fost zădărnicit și scopul neatins; iar în schimb s'ar fi ales cu învinovățiri peste învinovățiri, de cari și așa nu a fost scutit, cu toate că nimic nu i se putea impută.

In asemenea momente este deci mai bine ca ofițerul de intenđență să se amestece, să pună mâna, să îndemne; însă să dee exemplul de prevedere și procedare, ceea ce implică *să fie stăpân pe toate acțiunile sale, stabilite pe cunoștințele ce din vreme trebuie să fie asimilate*.

Aceste calități nu se capătă pe băncile vreunei școale, oricare ar fi ea, ci prin școala de toate zilele, la temelială carei se află munca intensivă, fără preget, ordonată, conștiințioasă, călăuzită de doctrina: aplicarea tuturor legilor și regulamentelor în adevăratul lor spirit.

Această impuue, ca și eroismul, sacrificii, abnegație, pentru ca atunci când țara are nevoie de rezultanta muncii și cunoștințele noastre, ce cu drept le pretinde, să se poată

bizul că se vor da cu toată voința de cari suntem capabili și cu multă tragere de inimă.

Aceasta ar fi simbolul ofițerului de intendență, în orice timp și împrejurare pentru însănătoșirea oropsitului corp din care face parte.

La îndatoririle ce incumbă serviciul de intendență al diviziei, s'a mai adăogat și însărcinarea dată de corpul I armată, a face cumpărăturile trebuitoare pentru trenul de aprovizionare, ce trebuiuă să expedieze a 3-a zi de mobilizare, cum și a strânge prin rechiziții, furaje pentru depozite și vite pentru parcul de vite.

Ca prin minune s'a înfăptuit și acestea, strângându-se mari cantități, cari în alte vremuri nu s'ar fi putut face de cât în timp foarte îndelungat.

La aceasta a contribuit și mijloacele repezi de locomoțiune — automobilul pus la dispoziție, cum și conducătorul său care cunoștea situația persoanelor din județ și a localităților; altfel e iesne de explicat că iuțeala nu ar fi folosit decât în o mică măsură.

Dacă în primele zile de mobilizare automobilul a putut aduce servicii neprețuite în condițiile arătate, nu tot astfel împărtășesc părerile asupra serviciului adus pe timpul campaniei, mai ales la divizii, pentru motive ce cred că sunt cunoscute de mulți.

Trecând la serviciul pe timpul campaniei, s'a constatat că unele divizii erau mai bine înzestrate cu personal, pe când altele erau sub strictul trebuitor pentru a putea face față lucrărilor de birou, ordinelor, instrucțiilor, ordonanțelor, aprovizionărilor, etc. Și dacă s'a reușit în cea mai mare parte, aceasta se datorește faptului că nu se ordonă, ci se lucră cu abnegație și fără răgaz, făcându-se astfel acte de eroism, tot atât de prețuite ca și la partea combatantă.

Aceste neajunsuri, semnalate, s'ar putea înlătură numai în cazul când s'ar da real la partea activă :

- 1 ofițer superior de intendență ;
- 2 ofițeri inferiori de intendență (unul pentru tot ce se

atinge de satisfacerea nevoilor bănești și materiale ; iar altul pentru partea subzistențelor) ;

2 subofițeri de administrație, ca ajutori ;

1 subofițer de administrație, ca secretar ;

În ceea ce privește personalul rămas la *partea sedentară*, aceasta eră mai mult ca neîndestulător, cel puțin la divizia 2-a; căci ce putea face un administrator căpitan de rezervă, fără alte ajutoare ?

Când aceasta eră starea lucrurilor, și când regulamentele impun îndatoriri acestui serviciu, trebuie, să ne îngrijim ca să-l punem în măsură să corespundă scopului său.

Cred că ar fi nimerit, ca această parte să funcționeze cu:

1 ofițer superior de intendență din activitate ;

1 intendant căpitan din rezervă ;

1 ofițer de administrație și

un personal inferior suficient, căci numai astfel ar fi în măsură să aprovizioneze manutanțele și depozitele de furaje din garnizoană, să facă expediții la armată și să îngrijească ca nevoile trupelor la mobilizare să fie asigurate, spre a nu ne mai afla în trista situație ca la demobilizarea din 1913, când totul eră sleit.

Un alt avantaj ce s'ar mai realiza ar fi și acela că ar fi o continuitate în serviciu, atât la mobilizare cât și la demobilizare.

Deci, serviciul de intendență la divizii trebuie să aibă din timp de pace :

2 ofițeri superiori de intendență ;

3 sau 4 ofițeri inferiori de intendență, după cum divizia are în sarcina sa și corpuri sau servicii neindivizionate ;

1 administrator căpitan contabil ;

1 subofițer de administrație ;

2 funcționari civili. -

Nu mă îndoesc că neajunsurile semnalate au fost constatate la mai toate comandamentele de corp de armată, de divizie, la unele poate mai mult, la altele mai puțin, în raport cu împrejurările și cerințele momentului.

Serviciul de aprovizionare la corpurile de trupă

Pierot, în : „*Strategie et grande tactique*“, scrie că hrănirea trupelor, în războiul franco-gorman, era în funcție de persoana intendentului, aducând ca argument faptul cum un intendent puneă atât preț pe scripte, că pentru a le asigura, a trebuit să le ducă într'o insulă, lăsând trupele nemâncate.

Că hrănirea trupelor este în funcție de persoana intendentului, reese și din afirmarea locot-colonel Neznamoff, care, scriind referitor la distribuția pâinii în războiul ruso-japonez, din 1904—1905, zice : «Acolo unde intendentul luă asupra sa trebuințele trupelor, nevoile erau satisfăcute, contrariu rămâneau nemâncate».

Axiomă. În campanie ca și în toate acțiunile, trebuie omul pe care Diogen îl căută cu lumânarea aprinsă în namiezul zilei, omul care, stăpân pe acțiunile sale, în asemenea împrejurări, este chemat a trece repede în revistă compendiul cunoștințelor dobândite în timp de pace, stăpân și încrezător în sine, independent, să coordoneze diferitele mijloace în raport cu locul, timpul și împrejurările pentru a putea alimenta mașina omenească ; căci, contrariu, insuficiența, care dă *avântul*, pâlpâie și se stinge, zădărnicipind cele mai înalte idealuri.

Prețul ce trebuie pus pe serviciul de aprovizionare al subzistențelor se poate vedea și din citatul ce fac mai jos, din studiul publicat în 1908 : Mijloacele și dispozițiile ce au slujit la hrănirea trupelor în războiul ruso-japonez, în care ziceam.

«Luptele durează dela câteva ceasuri la câteva zile și atunci «rare ori, pe întreg frontul ia parte toată masa trupelor, «pe când hrana se cere pe toate timpurile și de către toți. «Aceasta impune să se ia măsuri din vreme, să se organizeze anume și bine serviciul subzistențelor».

Concluzia ce putem trage din acestea este că ofițerul de intendență în comandament are nevoie de multă libertate

și autoritate, pentruca inițiativa sa să fie folositoare, pentruca măsurile ce ia să aibă tot atâta autoritate ca și cele de comandament.

Și cum hrănirea trupelor se reazimă în primul rând pe serviciul de aprovizionare cu care fiecare corp este înzestrat, datori suntem să ne ocupăm mai de aproape de îndreptările ce se pot aduce, îndreptări ce isvorăsc necondiționat din constatările făcute în campania din 1913, cari în esență sunt :

1. Un ofițer cu aprovizionarea este prea puțin pentru un corp de trupă, neputând face față tuturor îndatoririlor : să primească subsistențe dela coloane sau depozite, să facă cumpărături și rechiziții de fân, grăunțe, vite sau altele trebuitoare corpului, să întocmească acte, să opereze în registre și livretela de ordinar, etc.

Această stare a fost constatată pe câmpul de operație, prin procese verbale, cu ocazia inspecțiilor administrative ce am făcut.

Față cu acest neajuns, în interesul bunei hrăniri a trupei, corpurile au însărcinat și alți ofițeri sau plutonieri, cu anume operații.

2. Ofițerii cu aprovizionarea, la decretarea mobilizării, în mare parte au fost înlocuiți cu alții mai tineri, sau cu cei de rezervă, cari nu cunoșteau nici scriptele, nici regulile după cari să se conducă, fiind lipsiți și de un sfătuitor în trebile de gospodărie, ajutorul comandantului de corp, care primise alte însărcinări, fără să fi fost de multe ori înlocuit cu un alt ofițer ;

3. Nu se cunoșteă situația subzistențelor, și chiar atunci când se cunoșteă, nu se da exact. Această stare se datorește în mare parte temerii de care erau stăpâniți de a nu se da prisosul altor corpuri. Și pentru a mască prisosul, unele corpuri se plângeau pe deoparte că duc lipsuri, iar pe de alta recurgeau la distrugerea mâi ales a pâinei, aducând în descărcare, când a fost prins faptul că acea pâine o consideră ca rație de războiu și deci nu o puteau consumă ;

4. Mai totdeauna nu li se comunică ordinele sau instrucțiunile, astfel că neconținut erau în nedumerire.

Este nevoie deci, ca fiecare comandant să cunoască real și la vreme trebuințele trupei sale și să le supună mai departe în mod sincer.

Pentru a se ajunge la aceasta, cred că trebuie să se renunțe la statistica și relațiile trecute pe buletinele zilnice, care, după cum s'a dovedit, nu corespund cu realitatea, inducând astfel în eroare comandamentul și să se înlocuească prin situații extrase depe registrele de primiri și distribuții; iar modelul acestei situații să fie stabilit prin serviciul în campanie.

Motivele schimbării ofițerilor cu aprovizionarea se datorează în mare parte lucrărilor de mobilizare.

Cu toate acestea nu pot trece fără a releva răspunsul caracterist ce mi s'a dat de un comandant de corp: «Cum crezi că ași putea pune în primejdie interesul ce am ca comandant, numind ofițer cu aprovizionarea pe un ofițer bun, pentru a lipsi unitatea de un element care să o ducă la isbândă? Acel ce are aptitudini pentru serviciul de aprovizionare, implicit are și pe cele pentru conducerea unității tactice, și nu-mi este îngăduit a sacrifica o unitate pentru serviciul de aprovizionare».

Lămurit este că aptitudinile sunt calități sintetice ale aceleiași persoane și că în serviciul aprovizionării se dau elementele cele mai puțin în măsură de a aduce la bun sfârșit hrănirea miilor de guri, căci gură de om, gură de câine—după cum zice un dicton—cere pâine—de care atârână menținerea moralului și însuflarea avântului.

Dăinuind mai departe aceasta stare, ar trebui să desnădăduim, deci e nevoie să se introducă în regulamentul de administrație, deși acesta prevede în principiu aceleași norme ca și la armatele streine, adică asigurarea aprovizionării fiecărui *batalion* sau *divizion* cu câte un ofițer de aprovizionare, chiar în timp de pace.

În acest scop trebuie prevăzut ca ofițerul de aprovizionare titular (care după sentința Inaltei Curți de Casație va trebui să fie numit contabil), să urmeze aceleași reguli ca și ofi-

țerii contabili, spre a nu mai fi schimbat cu atâta ușurință ; iar ca ajutor să i se dea câte un ofițer cu aprovizionarea de fiecare batalion sau divizion (locotenant, sublocotenant, și la nevoie chiar plutonier), cum și un personal de execuție.

Din sânul acestui personal va trebui să se recruteze titularul, cum și să se înlesnească celui destoinic trecerea în serviciul de intendență, în caz când s'ar distinge și ar dori aceasta.

O altă măsură, referitoare la pregătirea acestui personal ar fi ca înlocuirile să se facă în astfel de timp, pentru a se lăsa răgaz să dea probe de aptitudine și spre a nu fi surprinși la începutul serviciului de vreo acțiune neprevăzută ca în 1913.

Epoca cea mai potrivită pare a fi luna ianuarie.

În legătură cu aceasta mai este nevoie ca și trásurile afectate corpului să fie sporite după cum se va găsi cu cale, pentru că cele actuale sunt neîndestulătoare ca număr, neputând avea randamentul socotit de regulament, de oarece nici timpul, nici împrejurările, cu ori câtă bună voință s'ar pune, nu îngăduie încărcarea, astfel ca fiecare loc să fie utilizat.

Asupra organizării serviciului de subzistență în campanie, la divizii și corpuri de armată, în zona operațiilor, ca și în zona etapelor, este foarte mult de făcut și nădăjduim că lecția din 1913 va servi de dreptar pentru a se ajunge la cea mai bună soluție.

Totuși, nu sunt pentru înzestrarea diviziilor cu coloane sau brutării de campanie, căci terenul lor tactic fiind cu mult mai redus ca al unui corp de armată, iar mișcările mai rezezi, întru cât sunt unitățile căror se cer multă mobilitate în luptă, coloanele ar fi adevărate impedimente. Dacă japonezii au avut o astfel de organizare, aceasta se potrivea, întrucât organizarea eră pe divizii, care eră cea mai mare unitate în constituirea unei armate, cum la noi este corpul de armată, în sarcina căruia va trebui păstrate toate formațiile stabilite prin regulamentele în vigoare, în-

zestrându-se însă cu personal și mijloace de tracțiune, locomoțiune și material de tot felul, pentru a corespunde într'adevăr menirii lor.

III

Simplificarea și împuținarea scriptelor

Descentralizarea

Vorbind de serviciul intendenței, nu se poate trece fără a se pomeni și încercă o lămurire asupra glasurilor și părerilor ce se ridică privitor la scripte, a căror simplificare și împuținare ar fi binevenită.

Nu mă pot opri fără a releva că am auzit și chiar mi s'a spus în timpul campaniei, că la războiu nu este nevoie de scripte, că se împiedecă operațiile cari trebuie să ducă la izbândă, la glorie; ca urmare, nici de personal, mai ales în serviciul intendenței, în spinarea căruia se aruncă tot ponosul.

Dar, însă, izbânda are nevoie de scripte, rapoarte, dări de seamă, copii depe ordine și acte, pentru a servi la stabilirea izvoarelor istorice.

Dacă această parte înalt morală are nevoie de documente nu văd cum s'ar putea ventila ideea că în campanie să nu mai fie scripte de contabilitate, pentru a se da seama de mijloacele bănești și materiale ce țara pune la dispoziția oștirii pentru satisfacerea trebuințelor ei, cari trebuințe, fiind la vreme și cu ordine împlinite, vor contribui la ridicarea moralului, la izbândă și de aci la glorie, scriindu-i numele în cartea vieții, demn trăită de popoarele civilizate.

Acestea vor trebui combătute pe toate căile, pentru a nu cuprinde și mințile tinere.

Se știe că economia domestică recomandă ținerea socotelilor gospodărești, chiar când cheltuelile se fac de însuși capul familiei, întemeiate pe veniturile sale reale și concepțiile sale controlate numai de conștiința sa față de ai săi și de urmași.

61269

Dar dacă aceasta se pretinde unei administrații gospodărești, nu se poate închipui ca oștirea,—o vastă administrație, în care sunt atâtea conștiințe — să nu dea socoteala banului ce țara îi pune la dispoziție, cum și întrebuintării lui în mod economic și sincer.

În acest scop e nevoie de scripte, cari trebuie să satisfacă unor anume cereri prevăzute de legi și regulamente, pentru ca oricând și de oricine să se poată constata că banii contribuabililor au servit pentru împlinirea nevoilor fiilor lor ce dau țării pentru apărarea și mărirea ei.

Împușinarea scriptelor se preconizează de unii că s'ar putea înfăptui prin înființarea de casierii plătitoare pe garnizoane.

Aceasta ar părea la prima vedere minunat, căci ar fi un centru—un fel de bancă — care ar face plățile și s'ar da socotelile pentru toate trupele din garnizoană.

Însă actele administrative ar urmă să se întocmească tot de fiecare corp în parte și în schimbul lor să primească echivalentul în bani.

În timp de pace pare că s'ar atinge în parte scupul dar în timp de campanie când corpurile se risipesc pe fronturi mari și în adâncime, este departe a putea funcționa și urmarea ar fi prevederea corpurilor cu casieri, cari, nefiind formați din vreme, n'ar putea corespunde menirii lor, afară de cazul când casieriile de garnizoane ar trebui să delege pentru fiecare corp de trupă personalul trebuitor, ceea ce cred e imposibil de realizat, dacă se are în vedere că serviciile ce nasc în timpul mobilizării, după cum s'a dovedit în campanie, nu pot corespunde chemării în totul.

Cel mai bun lucru ar fi, avându-se în vedere studiile ce s'ar face de o comisie sau diferite persoane asupra scriptelor armatelor mari europene, scripte cari bănuiesc că nu sunt mult mai simple ca ale noastre, cum și legile ce ne conduc în materie de contabilitate și de administrație, să se ajungă la o concretizare, întocmindu-se un fel de manual, care să se pună la îndemâna celor ce vor fi însărcinați, fie cu administrația contabilității sau verificarea, pentru

a nu se mai merge pe dibuite și a intră astfel în deprinderea tuturor.

Soluția cea mai aproape de adevăr — oricare ar fi scriptele, care de dorit ar fi să fie cât de simple și cât de puține — nu poate fi alta de câtca cei chemați a le ține cum și a îndeplini diferite acte administrative, să le cunoască și să le îndeplinească din convingere, în limitele legilor și regulamentelor, cari în anumite împrejurări sunt destul de largi în prevederi.

Numai astfel se va înlătura starea constatată cu ocazia campaniei din 1913, când scriptele de mobilizare nu erau cunoscute, cu toate instrucțiile scrise pe fiecare, și recomandarea însăși a instrucțiilor de mobilizare, mulți găsindu-le chiar prea complicate, deși sunt foarte simple, menite a arată zilnic situația subzistențelor sau altor materiale pe temelul cărora se poate numai lua hotărâri în vederea operațiilor militare.

Experiența făcută în comandament și în campanie ne-a dovedit că satisfacerea nevoilor întâmpină greutăți mai mult, pentru că cea mai mare parte din cheltueli au nevoie de obțineri de aprobări, cum și din cauza unei prea întinse corespondențe pentru a susține unele nevoi destul de înverdate, cari nu corespund cu prevederile puse în sarcina comandantului. Remedierea acestui rău ar constă numai în lărgirea mai departe a descentralizării. Zic mai departe, pentru că prin organizarea actuală a serviciilor de intendență la divizii s'a urmărit aceasta.

În acest scop este nevoie:

1. Să se lărgască dreptul comandantului de divizie, să ia măsuri în limitele fondurilor de cari se dispune, fie bugetare, fie din diferite venituri ale corpurilor și serviciilor, pentru a satisface la vreme trebuințele de orice natură.

În acest scop se va putea delega puterea de a aproba, cu îndatorirea de a se supune actele ministerului numai spre știință, spre a controla, dacă mijloacele și procedurile sunt legate și în adevăr folositoare, prin serviciul controlului exterior; contrariu se va chema la răspundere persoana căreia s'a delegat dreptul.

Aceasta ar naște emulația și interesul de a îngriji mai de aproape, atât de nevoile trupelor, cât și de economia banului, pentru a se satisface cât mai bine și cât mai de vreme ;

2. Să se găsească mijlocul ca delegarea creditelor bugetare să se facă proporțional pe corpuri și servicii, spre a nu se mai întâmplă ca fondul soldei și hranei trupei să se soldeze cu excedent la unele corpuri, iar la altele cu deficit, care împiedică lucrările, din cauză că acest deficit trebuie împlinit din sumele afectate altor nevoi, cari suferă până ce se dă soluția, de multe ori după vreme îndelungată ;

3. Când se aprobă vreo lucrare, să se delege dela început și parte din suma afectată pentru a se începe executarea, iar nu ca acum când se ordonă lucrări în socoteala fondurilor de cari dispun corpurile, rămânând să fie ram-bursate treptat ori la terminare.

Până atunci actele se țin la portofoliu, cari înlesnesc abaterile, căci, s'a constatat că actele de portofoliu, cât și cele în curs de execuție, maschează în multe cazuri situația reală a fondurilor.

Ca un corolar, pot adăoga că facerea verificărilor semestriale ar părea o înlesnire dacă se ține numai la socotirea cifrelor și observarea unor anumite forme de contabilitate, dar nu s'ar putea îndeplini și supravegherea administrativă ce se pune în sarcina ofițerilor de intendență verificatori.

Zic nu s'ar mai putea îndeplini, căci este foarte greu să se mai asigure, după 6 luni dela formarea unui act, de cursul pieței și de întrebuițarea ce s'a dat diferitelor cumpărături, în mod economic și folositor, cum și de existența altor fapte de gestiune. Ofițerului de intendență verificator cerându-i-se ochiu de argus pentru a putea preveni abaterile, cred că verificările trimestriale sunt cele mai potrivite scopului ce urmărește.

Incheiere

Și cum cele de până aci nu sunt decât analiza propunerilor cu cari încheiem darea de seamă asupra executării diferitelor operații privitoare serviciului de intendență a

diviziei a 2-a, pe timpul mobilizării, concentrării, marșurilor și mijloacelor pentru hrănirea trupelor, în toate fazele campaniei din 1913, îmi permit a le supune și cu această ocazie :

1. Inzestrarea serviciului intendenței diviziei cu personal care să corespundă cerințelor (la japonezi erau 12. ofițeri și funcționari) după cum arătam la pag. 15—16 în studiul tipărit în 1908, sub titlul : «Mijloacele și dispozițiile ce au slujit la hrănirea trupelor în războiul ruso-japonez» și care cred că ar fi aproape satisfăcute prin propunerea de mai sus ;

2. Schimbarea sistemului de recrutare și bifurcarea serviciului intendenței în : ofițeri de intendență însărcinați cu îndestularea armatei, iar alții numai cu verificarea și controlul, cerându-se în amândouă cazurile aptitudini dovedite, caractere tari și luminate și complexitate de cunoștințe, dacă se ține la o nouă îndrumare spornică și de progres pentru oștire și țară, căci e dovedit, că un caracter slab, cu credința șubredă în cunoștințele lui, nu poate avea tăria sufletească, dispoziție bună și prevedere.

(La divizii ar trebui ca biourul subsistențelor să fie condus de un intendent-căpitan cu aptitudini cunoscute, care să continue a funcționa și la partea activă, iar restul să fie întrebuințat pentru verificări, — serviciul controlului formând o ramură cu totul în afară de cadrele oștirii, pentru motive lesne de înțeles).

3. Codificarea unor anume reguli, după cari să se conducă serviciile și dela cari să nu fie admise abateri, de cât justificându-se lipsuri de prevedere. Aceasta judec necesar a se face din timp de pace — fără a se îngrădi inițiativa, care poate avea loc în marginile legilor și regulamentelor —, pentru a se obișnui cu aplicarea lor, căci numai atunci se va garanta în companie : ordinea și satisfacerea tuturilor nevoilor la vreme ;

4. Să se pună la îndemâna serviciului intendenței mijloacele materiale, pentru ca nevoile să fie împlinite la vreme, când numai răspunderea va avea greutatea cuvenită ;

5. Să se continue ideea descentralizării administrative, lăsând mai multă libertate comandamentului, pentru a sa-

tisface nevoile și numai în cazuri excepționale să se ceară deslegări ministerului.

Tot în propunerile ce ne preocupă, mai ceream, pentru motivele arătate în acea dare de seamă, ca ordinele și instrucțiunile referitoare la reprovizionare să se trimită direct diviziilor, pentru a se putea înfăptui la vreme, căci mai totdeauna, pe calea raportului zilnic ajungeau la corpuri după scurgerea timpului hotărît, astfel că, prin procedeul urmat, se riscă a fi aproape veșnic în nedumerire, iar trupele să sufere lipsă.

Ca încheiere pot adăoga că, numai atunci serviciul intendenței va fi la înălțimea cerințelor viitoare ale oștirii, când se va pune de toți toată sollicitudinea pentru a se avea un personal bine pregătit, având o unitate de cultură cu o hotărîre pornită din convingere în îndeplinirea însărcinărilor ce legile și regulamentele impun, pe care trebuie să le aplice bine, cu pricepere și prevedere, în care direcție trebuie antrenat din timp de pace.

RECHIZIȚIILE

Rechiziția, cuvânt plin de înțelesuri, ce n'are nici o căutare în timpuri de liniște, devine de o importanță nebanuită în timpuri turburi. Că așa a fost înțeles, nu ne mai îndoim azi, când cunoaștem roadele anului 1913.

Statul, ori câte sacrificii ar face, chiar la vreme să zicem, tot nu va putea împlini nevoile oastei, chemate a-i apăra fie demnitatea, fie integritatea sau chiar a înfăptui legitimele aspirații naționale, decât numai prin rechiziții.

Acest mijloc impune fiecărui cetățean, pe lângă tributul de sânge, și pe cel în natură ce trebuie să dea, dacă voește să impună dreptul său celui care-l nesocotește, pentru ca apoi să se bucure de liniște împreună cu urmașii săi.

Dar dacă fiecare are îndatorirea sfântă de a servi patria și pe această cale, tot așa are și dreptul de a fi despăgubit, pentru ceea ce legal dă sub orice formă, fără însă să fie expropriat și de bunul strict necesar întreținerii familiei, căci altfel s'ar pricinui o mai mare pagubă statului.

Și tot interesul statului mai cere ca cei investiți cu puterea de a rechiziționa sau a despăgubi pe rechiziționați să fie nepărtinitori, căci părtinirea oricărui nu se face decât în paguba morală și materială a mulțimei și înlesnește risipa banului public, a cărui administrare trebuie să fie mai presus de orice bănuială.

Respectarea acestor principii se impune fără deosebire de clasă, ba chiar mai mult de acei ce sunt mai avuți, ca unii ce pot pricepe mărirea împrejurărilor, sentimentele ce izvorăsc din cuvântul patriotism și cari au și mai mult de apărat.

Nimeni în asemenea împrejurări n'ar trebui să se eschiveze dela asemenea îndatorire, dacă nu vrea să fie considerat ca trădător, căci ce ar putea fi altceva, atunci când țara cere unui bun fiu sacrificii dela cari s'ar susține pentru apărarea însuși a bunului său?

Îndeplinirea îndatoririlor conștiincios din partea oricărui cetățean, cum și acelor chemați a executa rechizițiile și a le plăti, dacă n'a corespuns așteptărilor în anul de glorie 1913, și s'a putut cu oarecare ușurință trece peste multe, foarte multe constatări, nu tot așa ar trebui să fie, în *revărsatul zorilor* de mult așteptate de un neam întreg, unit în cuget și în sentiment, care și-a adăpat sufletul la sânul mamelor ce grăesc aceeași limbă în care s'a născut, au trăit și s'au stins străbunii noștrii, pe care ne-au lăsat-o ca simbol al închegării neamului.

Dacă acum ne întoarcem privirile spre țările aflate în ucigătorul războiu ce frământă și va mai frământă omenirea, vedem că s'au servit pentru satisfacerea trebuințelor de mijloacele vechi experimentate pe cât posibil se putuse în anumite împrejurări, fără să se recurgă la inovațiile care în asemenea momente turbură relațiile între stat și cetățeni și înlesnesc părtinirile și risipa, căci ca orice lucru nou nu poate fi adoptat la porunceală, în locul unor datini și încercări.

Așa găsim că francezii au aplicat legea de rechiziții din 1877, pe care au complectat-o prin legea din 5 august 1914 și decretele din 31 iulie, 2 și 16 august, 29 septembrie și instrucțiile pentru aplicarea acestor decrete din 30 septembrie, ordinele circulare din 8 și 9 octombrie 1914 privitor la rechiziționarea animalelor, stabilirea costului și felul cum trebuie plătit atât locuitorilor și mobilizaților, după cum se găsesc pe teritoriul național sau pe cel ocupat de inamic, cum și celor cari și-au părăsit domiciliul în fața inamicului.

Ținând seamă de considerațiile aduse până aci și îndrițuiți de experiența făcută prin aplicarea legii actuale de rechiziții cu ocazia mobilizării din 1913, în urma căreia s'a complectat cu instrucții pentru executarea rechizițiilor, astfel ca ele să se facă în modul cel mai echitabil pentru cetățeni și Stat, găsim că este nimerit a se lămurii de pe

acum chiar și partea privitoare la plata rechizițiilor, cum și restituirea sau vinderea animalelor, vehiculelor și har-nașamentului ce ar urmă să se facă după demobilizare.

În ceea ce privește restituirile, deși s'ar putea aduce obiecții, totuși le cred bune, căci am văzut la înapoerea din campanie în 1913 cu cât jind așteptau țăranii să-și revadă animalele mai ales, și să și-le reia, înfruntând toate ordinele și strejuirea ce se pusese spre a nu se contamină de holera ce bântuia atunci.

De aceea zic nu trebuie lipsit nimeni, atunci când i se poate da animalul pe care l-a iubit atât de mult și poate de care se leagă multe amintiri, în plus că Statul prin restituiri câștigă neîndoios,—oricari ar fi cheltuelile ce ar face,—diferința între evaluare și bonificația ce s'ar da proprietarului; pe când în caz contrariu va perde diferența între valoarea plătită și prețul prins din vânzare, care orice s'ar zice, va fi cu mult sub cel real, care s'ar mai încărcă cu costul hranei consumată pe timpul desfacerii, întrucât, fără vreo altă documentare, vânzările țin mai mult decât întrebuințarea sistemului mixt: restituiri și vânzări, fără a mai pune lipsa de adăpost și îngrijirea ce s'ar cere atâtor cai.

Dacă chiar vom considera că o lege nouă ar veni să a-bolească pe cea actuală, totuși cred că nu va fi timp în-destulător, nu pentru a o aplica, dar nici pentru a fi cu-noscută așa cum ar trebui atât de cetățeni, cât și de cei chemați a o aduce la îndeplinire. Și, pentru a nu fi sur-prinși de împrejurări, mă găsesc dator a atrage luarea a-minte asupra lămuririlor de mai jos, sub formă de instrucții, asupra felului cum ar trebui procedat cu lichidarea rechizițiilor, în spiritul normelor aflate în vigoare, care bănuiesc că își vor găsi o mai dreaptă aplicare, în urma învățăturilor trase din trecuta campanie.

INSTRUCȚII

Privitor la modul de procedare pentru lichidarea bonu-rilor și destinația ce se vor da, după demobilizarea armatei, cailor și altor animale, precum și vehiculelor de tot soiul, cu atelajele și accesoriile lor, rechiziționate pentru trebuințele armatei.

I. Emiterea bonurilor de plată

Art. 1. — Indată după constituire, care se va face la vreme, prin decizia ministerială, fiecare comisie de lichidare, având în vedere art. 19 și 20 din regulamentul pentru lichidarea bonurilor de rechiziții, va aduce la cunoștința populației, din coprinsul județului, data începerii și locul unde funcționează, invitând pe cei interesați să înainteze bonurile galbene, ordinele de rechiziție, sau orice alt act care va putea veni în sprijinul cererii ce ar face.

Pentru cazurile când s'ar fi liberat primăriilor bonuri în numele colectiv al locuitorilor, se va înainta, pe lângă procesul verbal pentru predarea rechizițiilor, și un tabel nominal, arătând felul și cătășimile predate de fiecare locuitor, pe care se va aplica de către comisie ștampila de admitere, care va servi pentru distribuirea sumelor cuvenite locuitorilor.

Indemnizări pentru vasele rechiziționate se vor plăti pe baza proceselor verbale de estimarea drepturilor cuvenite și bonurilor de rechiziție, însoțite de inventarele întocmite în momentul rechiziționării vasului, precum și acelea întocmite cu ocazia constatării făcută de comisia mixtă. Toate aceste acte trebuie să fie notate pe contrafața bonului de rechiziție.

Pentru despăgubirile de biciclete, cererile vor trebui să fie sprijinite și pe facturile de cumpărătoare originale ale magazinului care le-a vândut, sau în lipsă se va arăta marca fabricii, pentru a se putea face estimarea, ținându-se seama de starea în care se aflau în momentul rechiziționării.

Art. 2. — Comisia controlează dacă cererile se sprijină pe bonurile galbene sau actele primite dela primării, și aplică ștampila de admitere pe cele găsite în regulă, pe baza cărora emite bonul de plată.

În cazul că bonurile galbene nu vor cuprinde toate elementele din cari să se constate că rechizițiile s'au predat autorităților militare, comisia va cerceta și va stabili anume corpul sau serviciul care le-a primit, după cotoarele adevințelor de primirea rechizițiilor, procesele verbale, co-

toarele bonurilor definitive, ce trebuie să fi fost depuse la prefectura județului sau poliției, complectându-se la nevoie prin corespondență, sau chemând chiar în persoană pe cei cari au luat parte sau au executat asemenea rechiziții.

Pentru bonurile de rechiziție pierdute, se va urmări aceleaș cale, cercetându-se și cotoarele bonurilor respective.

Aceste cercetări se vor confirma și semnă de comisie, formând act justificativ pentru admiterea sau respingerea cererilor.

Comisia va aplica ștampila de respingere pe actele găsite în neregulă sau dubioase, în urma convingerii ce-și va fi format prin cercetările făcute, după cari se va restitui depunătorilor, cari vor semnă de primire chiar pe cerere, iar la nevoie se va trimite prin primăria comunei respective, sau prin poliție.

Art. 3. — Bonurile emise se vor țrece în registru Md. A ¹⁾ pe măsură ce se liberează, dându-li-se un număr de ordine, care se va scri și pe cotorul său.

Bonul emis se va liberă celui în drept, care se va semnă de primire pe contrafața cotorului respectiv, sau se va trimite primăriei spre a se înmână destinatorului, notându-se pe contrafața cotorului numărul adresei cu care se trimite. Destinatorul va fi obligat să semneze pe însăși adresa de trimitere, care se va înapoia comisiei.

Indată ce primăria primește bonul de plată în numele colectiv al locuitorilor, distribue în asistența administratorului plășii respective, după tabelul întocmit pe baza procesului verbal alăturat la bon, fiecărui locuitor, drepturile ce i se cuvin, în schimbul chitanțelor provizorii ce le fusese date de primărie pentru prestațiile rechiziționate, semnând pe însăși acel duplicat, care, după ce se va certifica de primar și de administrator pentru efectuarea plăților, se va înapoia comisiei de lichidare.

Art. 4. — Majorările de prețuri căzând în sarcina comisiilor de primirea rechizițiilor și celor de control, comisia de lichidare se va pronunță numai asupra cazurilor când vreun membru al comisiei de control a rechizițiilor ar fi avut o părere deosebită de a comisiei mixte de rechiziție,

1) A se vede Md. A, B, C, D, E și F la finele broșurei.

trecută atât pe procesul verbal pentru predarea rechizițiilor de către comune, cât și adevărurile ce va fi dat delegatul militar. Hotărârea scrisă, ce va fi luată în această privință, va fi în limitele tarifelor, bine întemeiate și sprijinite pe documente.

Art. 5. — Lichidarea automobilelor și motocicletelor se face de o comisie specială, care va acorda indemnitațiile de despăgubiri, potrivit instrucțiilor speciale.

II. Restituirea animalelor, vehiculelor și atelajelor

Art. 6. — În principiu, animalele, vehiculele cu tracțiune animală sau mecanică și atelajele rechizionate și pe care administrația militară le va găsi de prisos, se va pune, prin comisiile de lichidare, la dispoziția foștilor lor proprietari.

Art. 7. — Corpurile de trupă și serviciile, la demobilizare ndată după sosirea lor la reședință, vor întocmi tabele de toate animalele, vehiculele și atelajele rechiziționate, aflate în ființă asupra-le, după controale și alte scripte, cari trebuie restituite.

În tabele se va arăta numele proprietarului fiecărui animal, vehicul sau obiect, precum și adresa, luată de pe procesele verbale întocmite de delegatul corpului sau serviciului la primirea rechizițiilor (și ordinele de zi de însumare), cum și după orice alte indicații cari ar conduce la stabilirea fostului proprietar.

În tabele nu se vor trece acele animale vehicule sau atelaje, în privința căror corpul sau serviciul ar avea ordin expres din partea ministerului, pe baza propunerilor Marului Stat Major, prin care se hotărăște ca cutare vehicule ori atelaje rechiziționate, să se rețină definitiv pentru trebuințele armatei.

Tabelele vor fi în triplu exemplar, din cari două se vor înainta de urgență delegatului ministerului de războiu din comisia de lichidare respectivă, care va supune chestiunea comisiei, spre a se lua măsuri de a se restitui foștilor proprietari.

Cel de al 3-lea exemplar se va păstra la corpul sau serviciul respectiv.

Art. 8. — În vederea înlesnirii operațiilor dela art. 6, corpurile și serviciile, primind dela comisiile de rechiziții animale, vehiculele și obiectele, după procesul verbal, va observa ca fiecare să poarte tăblițele sau capsele din urechi cu numerele de ordine din acest proces-verbal, certifică un exemplar pe care îl restituie comisiei și procedează la marcarea lor cu numerele de ordine sub care se vor înscrie în controalele sau registrele corpului, numerele ce se vor trece în dreptul lor pe duplicatele proceselor verbale cu cari s'au primit.

Orice scădere se va sprijini pe actele regulamentare, în cari se va menționa și numerele ce li s'au dat în corp, spre a servi la stabilirea cățășimilor ce rămân la demobilizare și cari se vor predă comisiilor de lichidare.

Art. 9. — Comisiile de lichidare, primind tabelele de animalele și obiectele rechiziționate, înștiințează pe deoparte corpurile sau serviciile—prin delegatul ministerului de războiu—arătând locul, ziua și ora unde trebuie aduse rechizițiile; iar pe de alta primăriile respective, spre a pune în vedere locuitorilor înscriși în procesele-verbale de prestarea rechizițiilor, să se prezinte cu bonurile de rechiziție sau de plată, ca să-și primească animalele, trășurile sau obiectele. De primire va semnă fiecare, pe bonul de rechiziție, de plată sau în tabelul corpului aflat la comisiune.

Când va semnă în tabel, se va notă în dreptu-i și numărul bonului de rechiziție sau de plată restituit.

Tabelul, astfel complectat, se va restituî duplicatul corpului respectiv.

Restituirile din fiecare zi vor face obiectul unui proces-verbal Md. C.

Art. 10. — Celor cari își reiau animalul sau obiectul, li se va bonifică drept îndemnizare pentru întrebuițarea animalului sau obiectului, un spor până la maximum 25% din prețul ce fusese stabilit prin bonul de rechiziție, sau cel de plată, pentru acel animal sau obiect, bon pe care fostul pro-

prietar este ținut să-l restituie comisiei de lichidare, în schimbul animalului sau obiectului primit.

Bonul de plată, primit în schimb, se anulează, iar valoarea se trece în coloana respectivă din registrul A., emițându-se un alt bon de plată pentru bonificarea ce se va acorda.

Indemnitatea de chirie și mici reparații pentru automobile și motociclete se va acorda potrivit instrucțiilor speciale.

Indemnitatea de transport se acorda numai în cazul când locuitorul a însoțit personal vehiculul și trăgătorii săi, altminterea se va acorda numai bonificație.

III. Vinderea animalelor, vehiculelor și atelajelor rămase nerestituite

Art. 11. — Animalele, trăsurile și atelajele rămase, se vor vinde, de urgență, prin licitație publică, conform legii asupra contabilității publice, de către comisiile de lichidare, în asistența și cu aprobarea comisarului guvernului din circumscripția respectivă, putându-se primi drept cost bonuri de plată, emise conform regulamentului lichidării bonurilor de rechiziție.

În acest scop, fiecare comisar al guvernului, în înțelegere cu comisiile de lichidare din circumscripția sa, va stabili măsurile de luat pentru ca populația să fie înștiințată de locul, ziua și ora când pot să se prezinte la licitație, anunțând și corpul sau serviciul, pentru a aduce animalele sau obiectele, pentru vinderea prin licitație publică.

Termenele de licitație se vor ficsă de către comisarul guvernului din circumscripția respectivă, astfel ca dânsul să poată asista la fiecare licitație, să confirme sau să infirme rezultatul ei, fixând, în acest din urmă caz, un alt termen de licitație.

Pe măsură ce se vând din animale sau obiecte, se notează și în tabelul respectiv, în dreptul căruia va semnă, pe cât posibil, cumpărătorul.

Art. 12. — Fiecare licitație formează obiectul unui proces verbal, Md. D., care va trebui să fie completat cu toate indicațiile necesare.

Art. 13. — În toate cazurile, când bonul de plată, ce se va da în schimb de animale sau obiecte cumpărate dela comisia de lichidare, este de o valoare mai mare, bonul se va lăsa posesorului său, notându-se atât pe el cât și pe coturul aflat în carnet, că în socoteala valorii acelu bon i s'a liberat cutare animal sau cutare obiect, de o valoare cutare și că bonul, prin urmare, rămâne valabil numai pentru suma cutare, adică numai pentru diferență.

Aceste operații se vor face numai pe fața bonului de plată, iar nu pe alt act.

Dacă însă valoarea bonului, ce se dă în schimb, este mai mică de cât valoarea animalului sau obiectului primit, în acest caz bonul se va reține de comisie, care îl va anulă cu indicarea motivului, iar cumpărătorul este ținut să verse imediat diferența.

Sumele ce se scad din bon, sau chiar întreaga valoare a bonului, în caz că această valoare acoperă costul cumpărării făcute, se vor operă în registrul de vânzări Md. B.

Art. 14.— Toate vânzările făcute se vor trece în registrul de vânzări Md. B., a animalelor sau obiectelor nerestituite foștilor proprietari, în ordinea ce decurge din procesele verbale, cu arătările animalului sau obiectului vândut, numele cumpărătorului și domiciliul, suma prinsă în numerar, cu arătarea numărului recipiselor liberate de către administrația financiară.

Art. 15.— Când se va liberă unei persoane un animal, sau un obiect care nu-i fusese înainte proprietate, sau pe care îl va fi cumpărat la licitație, comisia de lichidare va liberă și un bilet de identitate pentru legitimarea dreptului de proprietate Md. F.

IV. Stabilirea drepturilor la hrană și ștergerea din controale sau scăderea din scripte

Art. 16.— Pe tot timpul duratei lichidării animalelor, ele vor avea dreptul la alocația de furaj, regulamentară, stabilindu-se aceste drepturi pe baza triplicatului tabelului prevăzut la art. 7 și reținut la corp sau serviciu.

Art. 17. — Indată ce întregul tabel de animale sa obiectue va fi lichidat, delegatul ministerului în comisiune va înapoiă, corpului sau serviciului respectiv, duplicatul tabelului prevăzut la art. 9, în care secretarul comisiei va arată destinația dată fiecărui animal sau obiect, precum și ziua din care trebuie să înceteze alocația de furaj pentru animale.

Acest duplicat de tabel va servi corpului respectiv, ca act justificativ pentru scăderea d'asupra sa a animalelor și obiectelor prevăzute în tabel, precum și încetarea alocației de furaj.

V. Diferite scripte și încheierea lucrărilor

Art. 18. — Scriptele ce se țin de comisie, sunt:

Registrul de intrarea hârtiilor,

» » ieșirea

Condica de expediție,

Condicele cu bonuri de plată,

Registrul zilnic de operațiile bonurilor de plată Md. A. ¹⁾

» » » vânzări Md. B.,

» de procese verbale Md. C. și D.,

Condica de tabele statistice Md. E.,

» » bilete de identitate Md. F.

Toate acestea, cum și stampilele trebuitoare, se pun la dispoziție comisiei, de către ministerul de războiu, prin îngrijirea comandantilor de garnizoane, iar carnetele cu bonuri prin administrațiile financiare.

Scriptele vor fi numerotate și certificate de președintele comisiei.

Art. 19. — Actele pe baza căror se admite emiterea bonurilor de plată, se vor formă în dosare, pe carnete, cari vor fi numerotate, parafate și sigilate, ca să poată fi consultate cu înlesnire și apoi certificate de comisie.

Actele vor fi așezate în ordinea de înregistrare a bonurilor de plată.

Actele de corespondență, urmate cu corpurile, serviciile sau diferite autorități, vor formă dosare deosebite.

Art. 20. — După terminarea lucrărilor, carnetele cu bo-

¹⁾ A se vedeă Md. A, B, C, D, E și F la finele broșurei.

nuri neîncepute, se vor vărsa administrațiilor financiare dela cari au fost primite și care le vor trimite ministerului pentru descărcarea partidei, iar bonurile rămase, din cele neîncepute, se vor anula prin perforare.

Cererile rămase nerezolvate, la încheierea lucrărilor comisiei, vor fi formate în dosare deosebite, pe comune și trecute într'un opis cusut la acelaș dosar.

Art. 21. — În ziua când lucrările au luat sfârșit, comisia va încheia registrele de emisiune a bonurilor și de vânzări, cari vor fi semnate de toți membrii.

În acelaș timp se va întocmi :

1. Deosebit pe județe—dacă lichidarea rechizițiilor ar privi mai multe județe,—un rezumat pe registrul de emisiune al operațiilor efectuate, culese din registrul Md. E., cu tabele statistice, cari va cuprinde :

a) Numărul animalelor, trăsurilor și hamurilor restituite, cum și sumele plătite pentru fiecare din ele ;

b) Numărul animalelor, trăsurilor și hamurilor plătite cum și sumele acordate ca bonificație pentru fiecare din ele ;

c) Sumele plătite pentru : subsistențe, echipament, medicamente, diverse și transporturi.

Totalul acestora va trebui să corespundă cu cel al registrului zilnic de emisiune, mai puțin totalul bonurilor anulate din registrul A., din care se va scădea apoi suma rezultată din vânzări, pentru a căpăta suma reală plătită de Stat ;

2. Pentru registrul de vânzări, un tabel al operațiilor efectuate, care va cuprinde numărul animalelor, trăsurilor, hamurilor sau altor obiecte vândute, cum și sumele prinse pentru fiecare, fie în bonuri de plată, sau prin operații în aceste bonuri, fie numerar, însă deosebit pentru fiecare.

Totalul vânzărilor se va deduce din totalul plăților, după cum s'a arătat la 1 lit. c., al. ultim ;

3. O dare de seamă, din care să iasă în mod sumar data constituirii comisiei, încheierea lucrărilor, bonurilor liberate, cele vărsate sau rămase neîntrebuințate și anulate, sumele plătite și cele prinse din vânzare, atât prin primiri de bonuri cât și în numerar, cum și suma ce Statul a plătit, după

cum reiese din încheierile registrelor de emisiune și vânzări.

Darea de seamă va arăta greutățile întâmpinate față cu aducerile la îndeplinire a acestor instrucții și propunerile ce fiecare comisie va avea de făcut, pentru obțineri de rezultate practice.

Această dare de seamă se va înainta îndată după încheierea lucrărilor, ministerului de războiu, serviciul contabilității, deosebit de actele comisiei, prin comisarul respectiv al guvernului, pentru a-și putea formula obiecțiile ce ar mai avea de făcut.

Dupa terminarea acestor operații, arhiva va fi inventariată și înaintată ministerului, serviciul controlului cu adresă în regulă, însoțită de două inventare în dublu, din cari un exemplar, certificat de primire, se va înapoiă prefecturii județului sau orașului respectiv, pentru a se păstra în arhivă.

Md. E.
Art. 21 din instrucții

CARNET

**Cu tabele statistice al rechizițiilor plătite și
diferite indemnizații**

*Operațiile în carnet se fac zilnic treptat cu liberarea
bonurilor de plată.*

Certificăm că acest carnet coprinde 150 (una sută cinci
zeci) file care s'a numerotat de noi.

PREȘEDINTELE COMISIUNII

NOTĂ

1) Se completează cu una din denumirile : animale de tracțiune : cai, boi ; automobile, biciclete, căruțe, hamuri, guri de ham ; pâini făină ; vite pentru tăiat : boi, vaci, oi, capre, porci ; orez, zahăr, ceai, cafea, sare ; diferite legume ca fasole, linte, cartofi, ceapă ; zarzavat pentru preparat hrana, brânză, slănină, măslina ; furaj : fân, grăunțe, paie, tărâțe ; cărbuni, lemne, pânză de cămăși și ismene, pânză de bluze, pânză de prosoape și ștergare, pânză de obiele, pânză de mușama impermeabilă, pânzeturile diferite, frânghii diferite, galoane de aur și argint, galoane de lână, talpă, toval, toval-blanc, cămăși, ismene, batiste, ștergare, obiele, ciorapi, perii de cisme și perii de haine, perii de cai, țesale, chingi, traiste de orz, mânuși, cravate, potcoave, semne de identitate, fluere de metal, saci pentru efecte, saci ofițerești, mantale, tunici, bluze, pantaloni, capele, flanele, cisme, căpute, bocanci, pantofi, opinci, pantaloni de pânză, mintene, capișoane, mașini de cusut, centuroane, cartușiere, corturi, curele de armă, saci merinde, căpețele, ștreanguri, opritori, frâne, hățuri (câmpuri), bice, fanioane și drăpele, pături individuale, felinare de mână, case de bani, lămpi, lacăte, revolyere, cartușe, forje, traiste de cartușe, curele revolver, efecte și obiecte spitalicești, medicamente, material de pansament, igienă și salubritate, instrumente de chirurgie instalarea diferitelor depozite, chirii, cheltueli întreținere, imprimare, luminat, potcoave, etc. Unelte, scule, accesorii, cheltueli de reparații și confecții, cheltueli pentru construcția podurilor, baracelor, telefon, drum, etc., șalupe.

Locul liber, ce ar mai rămâne după terminarea unui articol, se va putea întrebuința și pentru un alt articol.

RECAPITULAȚIE¹⁾

No filei	SPECIA sau felul rechizițiilor	CANTITĂȚI	Costul și bonificații		No. filei	SPECIA sau felul rechizițiilor	CANTITĂȚI	Costul și bonificații	
			L	e i				B.	L

1) Coloanele se completează (cu numărul filei pe care se află totalul, specia de animale, filelul diferitelor vehicule, atelaje, echipament, etc., cum și cantitățile, fie că s'ar fi acordat despăgubiri sau îndemnizări
Totalul sumelor din această recapitulație trebuie să corespundă cu cel din registru de emisiune, iar totalul fiecărei specii sau fel de rechiziții, după ce se vor încărca și cele ce se vor lichida ulterior prin ministerul de război.

150 file a câte 50 linii pe față

Md. A

Art. 10. Regulamentul pentru lichidarea bonurilor de rechiziție
M. Of. No. 7/913

Art. 3 din instrucțiuni.

REGISTRU

*De operarea bonurilor de plată liberate de comisiunea
de lichidarea rechizițiilor din*

No. curent			
No. bonului			
DATA INTOCMIRII	Anul		
	Luna		
	Ziua		
NUMELE ȘI PRONUMELE persoanei sau autorității care a primit bonul de plată			
	COMUNA		
FELUL și cățățimea rechizițiilor			
	VALOAREA		
LEI	B.	Despăgubiri	
		Bonificații și transporturi	
LEI	B.	Autoritatea militară care a primit rechizițiile.	
		Arătarea actelor ce au servit la liberarea bo- nului.	
No. dosarului în care se găsește actele și ară- tarea fiilor.			
Suma donurilor	LEI	B.	
anulate			
OBSERVAȚII asupra întoc- mirii actelor, anulări de bo- nuri și motivul			

100 file a câte 50 linii pe față

Md. B.
Art. 14 din instrucțiuni

Județul sau orașul.....

REGISTRU

DE

*Vânzări, prin licitație publică, a animalelor și obiectelor,
de către comisia de lichidare a rechizițiilor, rămase
nerestituite foștilor lor proprietari, la demobilizarea
armatei în anul 19.....*

No. de ordine								Destinația ce se da bonurilor de plată sau recipiselor
ANIMALUL sau obiectul vândut	Suma prinsă din vânzare	In bonuri	In numerar	Corpul sau serviciul asupra că- ruia figurase	NUMELE CUMPĂRATORULUI	DOMICILIUL	No. bonului de plată sau al recipisei pentru încasarea sumelor vârsate la stat.	
	LEI	B.	LEI	B.		Comuna		
						Județul		

150 file a câte 50 linii pe față

Md. C
Art. 9 și 10 din instrucții

**Comisiunea pentru lichidarea bonurilor
de rechiziție din**

Registru de Procese-verbale

PENTRU

*Restituire de animale, vehicule, atelaje, etc.
foștilor lor proprietari*

No. corent	NUMELE locuitorului	Domiciliul lui	Animalul sau obiectul restituit	Actele reținute	Valoarea fixată de comisia de rechiziție		Valoarea fixată de comisia de lichidare		Indemnizarea aprobată de comi- sia de lichidare		Autoritatea militară pentru care fusese rechiziționat
					Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	
	Reportul .										

In total s'a restituit
pentru care s'a bonificat în total suma de.....

Membrii { Delegatul Ministerului de Finanțe
Delegatul Ministerului de Răsboiu
Delegatul Ministerului de Interne

COMISARUL GUVERNULUI

100 file a câte 50 linii pe față

Md. D.
Art. 12 din instrucții

**Comisiunea pentru lichidarea bonurilor
de rechiziție din**

Registru de Procese-verbale

PENTRU

*Vânzări de animale, vehicule, atelaje, etc. rămase
din cele rechiziționate*

NUMELE cumpărătorului	COMUNA	Cătătimea	Specia vinderii	PREȚUL				Autoritatea militară pentru care fusesse rechiziționat
				In numerar		In bonuri reduse sau anulate		
				Lei	B.	Lei	B.	

In total s'a vândut.....
 în sumă de leibani, din care în numerar.....,
 care s'a încasat de d-l..... delegatul ad-ției
 financiare, pentru care s'a primit recipisa No.....a ad-ției
 financiare, iar în bonuri de plată reduse sau anulate.....

Membrii { Delegatul Ministerului de Finanțe
 Delegatul Ministerului de Războiu
 Delegatul Ministerului de Interne

COMISARUL GUVERNULUI

VERIFICAT
1947

Md. F.
Art. 15 din instrucții

CONDICA
De bilete de identitate

—————
*Certificăm că această condică coprinde 100 file
care s'a numerotat de noi*

PREȘEDINTELE COMISIUNII

Bilet de identitate No.

Comisia confirmă că a vândut la licitația tri-
nută în ziua de luna în

orașul d-lui

din comuna județul

1)

Delegatul ministerului de interne.

1) Felul cumpărării și semnalmintele, dacă este animal sau alte amănunte după împrejurări, din cari s'ar putea stabili identitatea.

Md. F.

Liberat biletul de identitate No.

din d-lui

pentru

